

Posudek

Jana Trpišovská, Kancelář prezidenta republiky po nástupu Klementa Gottwalda.
Diplomová práce, strojopis. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin,
Praha 2013, 86 s.

Jana Trpišovská ve své diplomové práci navázala na svou práci bakalářskou o průběhu únorového převratu v prezidentské kanceláři (tuto práci obhájila na ÚČD FF UK v roce 2011). Diplomová práce se zabývá změnami v kanceláři prezidenta republiky (KPR) po únorovém převratu 1948. Autorka se snaží odpovědět na otázku, jak fungovala KPR v době prezidentské funkce Klementa Gottwalda, který byl zároveň předsedou Komunistické strany Československa. Je všeobecně známo, že funkce šéfa strany byla v období socialismu v Československu politicky mnohem důležitější. Na druhé straně ale lidé byli už doby první republiky zvyklí obracet se na prezidenta republiky jako na hlavu státu. KPR měla proto tradičně důležité a vlivné postavení. Jana Trpišovská se snažila zjistit, zda tomu tak bylo i v tzv. zakladatelském období komunismu. Dále se autorka zabývá personálními změnami v KPR.

Práce je rozdělena na sedm částí: úvod, pět kapitol a závěr. Následuje seznam použitých pramenů a literatury a přílohy.

V úvodu autorka objasňuje cíle, které si vytýčila, jak jsou uvedeny v prvním odstavci tohoto posudku. Dále Jana Trpišovská hodnotí pramennou základnu a odbornou literaturu. Základem práce jsou materiály z archivu KPR, Národního archivu (fond Klement Gottwald) a Archivu bezpečnostních složek. Literatura, týkající se vlastního námětu práce, naproti tomu je podle autorky dosti skromná a jde hlavně o vzpomínky někdejších pracovníků KPR.

Autorka se nejprve v kapitole „Klement Gottwald a jeho doba“ zabývá obecněji hospodářským i politickým vývojem Československa bezprostředně po únoru 1948 a potom podává stručný životopis Klementa a Marty Gottwaldových. Následující kapitola pojednává o událostech v KPR bezprostředně po převratu. Ačkoliv prezident Beneš zůstal ve funkci až do své abdikace 7. června 1948, hned po převratu odjel do své vily v Sezimově Ústí a na Pražský hrad se už nikdy nevrátil. KPR v Praze nicméně fungovala dále. I v ní vznikl 25. února 1948 akční výbor, který měl provést „očistu“ mezi zaměstnanci. Tato čistka byla ale celkem mírná. Ze známějších osobností postihla bývalého ministra spravedlnosti a odborového přednostu Prokopa Drtinu. Ten by ale po únorovém převratu v KPR už stejně nemohl pracovat, protože se bezprostředně po převratu pokusil neúspěšně o sebevraždu skokem z okna. Potom byl přímo v nemocnici zatčen a nato byl s ním na podzim 1948 formálně v KPR rozvázáán pracovní poměr. Několik úředníků a úřednic bylo převedeno z KPR do jiných ústředních úřadů.

K zásadním změnám ve struktuře úřadu a jeho personálním obsazení ale došlo až po zvolení Klementa Gottwalda prezidentem. Někteří staří pracovníci KPR se stali obětí „akce Hrad“, což byla provokace Státní bezpečnosti. Jana Trpišovská se podrobně zabývá tímto vykonstruovaným špionážním případem a průběhem procesu, který se konal 6. dubna 1951. Kapitola je doplněna portréty jednotlivých odsouzených pracovníků KPR. V závěru kapitoly se autorka zabývá průběhem rehabilitace postižených v roce 1968 a po roce 1989.

Následující kapitola s názvem „Organizační změny v Kanceláři prezidenta republiky“ podrobně rozebírá změny organizační struktury KPR v období Gottwaldovy prezidentské funkce. Pro padesátá léta byly charakteristické velmi časté změny a reorganizace. Počet zaměstnanců KPR neustále rostl. Ke stabilizaci situace došlo až na sklonku Gottwaldovy éry a v zásadě ve stejné podobě potom KPR fungovala i v době úřadování prezidenta Antonína Zápotockého (1953-1957).

Klíčovou je kapitola s názvem „Mocenská role Hradu“. Autorka konstatuje, že Gottwald jako šéf strany měl na jedné straně mocensky velmi silné postavení, na druhé straně ale prezident byl zcela pod kontrolou Moskvy a plnil poslušně její příkazy, přičemž se velmi obával Stalina. Zejména po zatčení Rudolfa Slánského si Gottwald uvědomil, že stejná obvinění, která byla vznesena proti Slánskému, by mohla být vznesena i proti němu. Gottwald trpěl stihomamem, obával se o svůj život a stále více propadal alkoholu. Izoloval se i od stranického života. Reálná moc Gottwalda byla proto problematická, protože prezident a šéf strany se nakonec bál o čemkoliv důležitém rozhodnout. Na Hradě sice vznikla samostatná kancelář předsedy KSČ, avšak ani ta nehrála větší úlohu, protože reálná moc byla přenesena do předsednictva a sekretariátu ÚV KSČ.

V závěru autorka shrnuje výsledky svého zkoumání. Podle mínění Jany Trpišovské KPR nehrála v době prezidenta Gottwalda samostatnou politickou úlohu a nebyla žádným mocenským centrem. S tímto závěrem lze plně souhlasit.

Práce je napsána na základě pečlivého heuristického výzkumu a se znalostí věci. Znalost odborné literatury je na vysoké úrovni. Věcné chyby jsem v práci nenašel. Práci **doporučuji** k obhajobě a navrhuji její hodnocení stupněm „výborně.“

V Praze, 9. srpna 2013

